

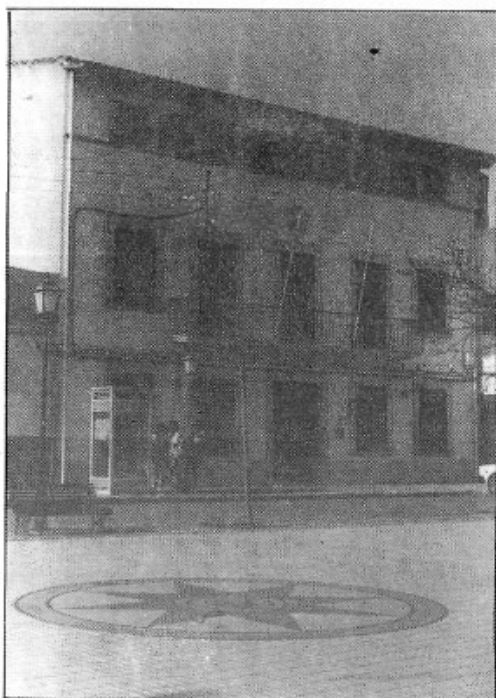
REVISTA DE L'OBRA CULTURAL BALEAR

Es Molí Nou

PRENSA
CORONA

VILAFRANCA, FEBRER 1989 NÚMERO 31

I A L' AJUNTAMENT...

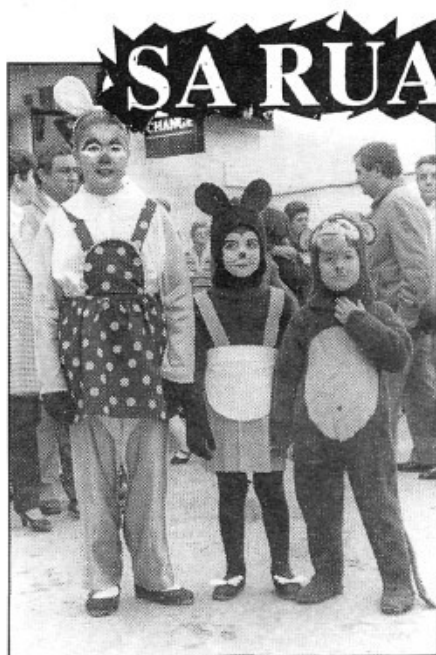
* AP ADJUDICA DUES OBRES MUNICIPALS AL BATLE DE MONTUIRI, TAMBÉ D'AP.

* SOBRE SANT MARTÍ, U.M. ES MANIFESTA TOTALMENT EN CONTRA MENTRE EL PSM DEMANA CLAREDAT EN EL REMOGUT TEMA DE LES CONTRAPRESTACIONS.

* LA VILA PODRIA COMPTAR EN EL FUTUR AMB UNA ZONA O POLÍGON INDUSTRIAL.

SOBRE EL TEMA DE LA INSEGURETAT CIUTADANA

Vilafranca fou notícia per un polèmic ban

ÉS TEMPS DE FORMATJAR

Dia 25 de febrer se beneirà la teulada de la Residència.

BARTOMEU ESTRANY.
ADÉU A L' HOME
DEL DIÀLEG.

Per un dia disfressam la realitat.
La vila es transforma. Entram
dins el món màgic del carnaval.
I la desfilada captiva la mirada.
... I per unes hores ningú sap
qui és.

Comparses plenes d'originalitat

Els majors també es posaren "de moda"

Les majorettes es varen lluir de debò

Una acció populista i il.legal

Vilafranca, en aquestes darreres setmanes, ha estat tema diari a la premsa regional. Una vegada més el batle de la vila ha estat el gran protagonista d'aquesta polèmica, n'estam ben segurs que de forma involuntària al principi.

L'onada de robatoris, viscuda per Vilafranca, d'igual forma que l'han tenguda altres pobles veïnats, creà una psicosi de por entre un gran nombre de persones. Alguns dels directament afectats pels robatoris, li demanaren al batle que donàs solucions al greu problema. Al ser, el tema de la inseguretat ciutadana, un problema que havia agafat grans dimensions a la vila, la decisió d'un batle prudent i respetuós amb el POBLE, representat pels seus regidors elegits democràticament, hagués estat la de convocar una SESSIÓ PLENÀRIA URGENT on exposar i discutir de forma plena i responsable el problema de la manca de seguretat.

Emperò, el batle de la vila, oblidant-se de les seves obligacions i eregint-se en "salvador" de Vilafranca decidí sense tenir en compte la il.legalitat de l'acció, publicar un ban sol.licitant la

Garí mentí a certa premsa i implicà a la Guàrdia Civil en unes accions de "patrolles vigilants", totalment il.legals.

col.laboració ciutadana en el sentit d'organitzar patrolles de voluntaris que vigilassin el poble durant les nits. Mentre, l'oposició municipal restava estàtica i perplexa davant la decisió de Bernat Garí. La notícia del polèmic ban sortia a llum en el "Diari de Mallorca" el diumenge 5 de febrer i ja en els dies següents tots els diaris de l'illa se'n feren ressó de la actuació del batle.

La mesura d'aquest tingué a nivell popular, clares adhesions de recolzament i també clars rebutjaments. La Guàrdia Civil, com a responsable de la seguretat ciutadana, es quedava també perplexa i la Delegació del Govern demanava explicacions. Bernat Garí, per

excusar-se, es recolzava en una espècie de "clamor popular" i vistes les dimensions que havia agafat l'il.legal ban ho intentà aprofitar mitjançant els diaris "adictes" a la política d'AP. L'electoralisme del batle quedava patent fent falses afirmacions i IMPLICANT a la Guàrdia Civil en les actuacions de les "patrolles de vigilància".

Els bons polítics, els polítics honests són aquells que són capaços de reconèixer no sols els èxits sinó també els seus fracassos, o les seves accions "inoportunes". No som partidaris de que el nostre batle es renti la cara i escudí l'actuació les patrolles mentint als diaris. Perquè és totalment fals que les "patrolles" actuassin en col.laboració amb la Guàrdia Civil, a qui, segons el batle, se li donava la matrícula dels "cotxes patrulla" i amb qui mantenien contacte mitjançant un radiotelèfon.

Bernat Garí, de forma involuntària al principi, es va veure inmers dins una polèmica, de la que llavors en va treure el màxim de protagonisme possible. Emperò, vists els bons resultats obtinguts,

amb promeses de la Delegació de Govern, de que Vilafranca tendrà properament més presència de la Guàrdia Civil, Bernat Garí ha estat pintat com un heroi de guerra. I és que dins la il.legalitat del ban la premsa i la "notícia bomba-platillo", que ha volgut retreure el mateix batle, han ajudat a que el problema dels robatoris, que també es produeixin per tot arreu, tengués especial relevància a la nostra vila i al manco el màxim responsable de la seguretat ciutadana, el Delegat del Govern, prometés més vigilància.

De totes formes, seguim pensant que si el batle hagués actuat de forma legal els resultats haurien estat els mateixos.

El batle, de forma involuntària al principi, es va veure inmers dins una polèmica de la que llavors en va treure el màxim protagonisme.

AP, aprova adjudicar dues obres al batle de Montuiri, també d'AP

Amb caràcter d'urgència es va reunir, el passat dijous 9 de febrer, el ple de l'Ajuntament per tractar una llarga sèrie de punts, alguns dels quals es presentaven prou interessants, com els que feien menció al tema de la seguretat ciutadana o a Sant Martí.

En canvi, l'acord d'adjudicar dues obres municipals, com són; la reforma de la Casa Consistorial per un montant de 1.700.000.-ptes i la construcció d'un túnel al camp de futbol pel valor de 1.200.000.-ptes, adjudicades a la empresa constructora "Juan Antoni Ramonell Amengual", batle de Montuiri, també d'AP, podriem dir-ne que foren els temes més sorprenents.

Els acords presos de forma unànime eren els referents a l'inici d'un expedient per canviar les normes subsidiàries, en vistes a estudiar la creació d'uns espais, zona o polígon industrial dins el nostre terme municipal, i l'altre a la compra d'un cotxe per a ús municipal.

Sant Martí, ocupà la major part de la sessió plenària. En aquest cas, es tornava a sol·licitar la declaració de zona d'interés social, els terrenys que s'han de destinar a la construcció d'un camp de golf, després de que la Comissió Provincial d'Urbanisme obligàs als promotors a fer una sèrie de rectificacions en el projecte. Es va encetar de nou el tema de les contraprestacions, per part del PSM, que hi demanava més claredat. El batle volgué aclarir que

fins que els promotors tinguin en propietat aquests terrenys, és totalment inoportú parlar de contraprestacions.

Antoni Nicolau d'UM fou en tot cas qui es va fer escoltar més. Amb un to certament revelant i amb uns aires de gran sentiment localista, es declarà oberta i valentament contrari al projecte. Per a Nicolau, Sant Martí acabarà de matar l'agricultura i provocarà la immigració a la nostra zona si finalment es converteix en hotel. Qualificà d'utòpiques les promeses de crear llocs de feina i acabà amb una frase que ben bé serà recordada en el futur: **"Sant Martí és la mare de Vilafranca i no la podem deixar trepitjar d'aquesta manera"**.

Els impediments que posa el Govern Balear per construir dues grans teuleres a la zona de Ses Basses obligà a que l'Ajuntament en acord plenari sol·liciti la reconsideració del Consell de Govern que denegava la declaració de zona d'interés social dels terrenys de Ses Basses. Un dels temes esperats era el de la moció de suport a l'actuació del batle en el tema de la inseguretat ciutadana, que presentava lògicament el grup d'AP. En que Tomeu Morlà demanàs el suport dels partits de l'oposició, ni PSM ni UM aprovaren l'actuació del batle.

El grup nacionalista es va remetre a la seva proposta en una altra sessió plenària, i en la que sol·licitaven que la Policia Municipal

tingués més dotacions i que com alternativa a la Policia Rural que intenta crear la Mancomunitat, es crei un còs local d'auxiliars de la mateixa Policia Municipal. Abans el batle havia contat el seu paper davant l'onada de robatoris i informà de les promeses realitzades pel Delegat del Govern de que Vilafranca comptarà en el futur amb més guàrdies civils. UM, li demanà al batle el perquè no havia tret els municipals qualche nit a fi de que al manco la població és sentís un poc més protegida.

Miquel Barceló.

REVISTA "ES MOLI NOU"

Edita: O.C.B.-VILAFRANCA

C. Joan Barceló, 29.

D.L.: PM-366-1986.

HAN COL.LABORAT:

FRANCESC AMENGUAL.
MIQUEL BARCELO.
ANTÒNIA BAUZÀ.
JOAN BAUZÀ.
XESC AMENGUAL.
LLORENÇ CAPELLA.
BARTOMEU CATALÀ.
TOMEU CATALÀ.
CATALINA ESTRANY.
BIEL MONTSERRAT
JAUME NIGORRA.

"ES MOLI NOU", NO ES RESPONSABILITZA DE L'OPINIÓ DELS ARTICLES SIGNATS. L'OPINIÓ DE LA REVISTA S'EXPRESSA A L'ESPAI EDITORIAL.

ELS COMPTES DE LA REVISTA

Oferim seguidament, a tots els socis de la revista el moviment econòmic enregirat a la DELEGACIÓ DE L'O.C.B.-VILAFRANCA durant l'any passat.

ENTRADES

Quotes socis	215.500.-
Publicitat	129.500.-
Subvenc. CIM i CA	108.400.-
Vendes	32.100.-
Vendes O. de teatre	61.150.-
Bolletí Ajunt.	36.000.-
Subvenc. Ajunt.	35.000.-
Subven. "La Caixa"	25.000.-
Suscripc. E.M.N	4.000.-
Enquadernacions	1.800.-
Interessos	82.-
TOTAL	648.532.-

SORTIDES

Impressió	315.900.-
Devol. préstecs	70.000.-
Edició O. de Teatre	156.000.-
Material Ofic.	44.355.-
Concurs escolar	35.745.-
Despeses diverses	8.000.-
Material fotog.	6.900.-
Electricitat	5.146.-
TOTAL	642.046.-

Saldo a 31/12/87	133.545.-
+ Total entrades	648.532.-
- Total sortides	642.046.-
Saldo c/c a 31/12/88	140.031.-

RESIDÈNCIA

El proper dissabte, 25 de febrer, en el local social de la Tercera Edat de la vila tindrà lloc l'acte de col·locació de la darrera teula. Seguidament es donarà pas a la benedicció de tota la teulada. L'acte finalitzarà amb una

gran festa a la que hi està convidat tot el poble.

L'animació no hi falta entre els nombrosos socis de l'Associació de la Tercera Edat. Per acabar diguem que l'acte de benedicció de la teulada començarà a les cinc de l'horabaixa.

Su Hipermercado favorito

HIPER MANACOR

ALIMENTACION

Café Marcilla superior 250 grs	145
Nescafé descafeinado 200 grs	655
Chocolate Milka 150 grs	90
Galletas Príncipe 180 grs	69
Galletas Marie Lu 300 grs	85
Galletas María tostadas 800 grs	140
Leche Blai 1 1/2 l	120
Molico 250 grs	189
Eco 150 grs	197
Zumo Alisol brik 1 l	86
Aceitunas rellenas Molino 450 grs	74
Caldo carne Starlux 24 past.	251
Atún claro en aceite Pay-Pay p 3	199

CREMERIA

Yogur natural Danone	23
Yogur sabores Danone	25
Yogur natural azucarado Danone p 8	169

BEBIDAS Y LICORES

Martini Bianco y Rosso	349
Vino Viña Eguia	229
Fundador 1 l	589
Whisky Wat 69	794
Cava Carta Nevada	399

PERFUMERIA Y LIMPIEZA

Suavizante Flor 4 l	280
Coral vajillas 1 1/2 l	118
Norit litro verde y azul	261
Ariel automáticas 2 l	473
Detergente Darán 5 k	418
Servilletas Marpel 100 u	73
Higiénico Dovay p 4	102
Pañal Ausonia oro talla grande 48 u	1495
Pañal Ausonia oro talla S/G 42 u	1495
Colonia Denenes 1 l	361
Jabón líquido Denenes 900 grs	364
Desodorante Shim sprai 320 grs+jabón gratis	238

CHACUTERIA

Queso Bofart	890
Queso mallorquín Piris	875
Paleta Remier Casademont	460
Mortadela Casademont	350
Salchichón Pígon	488

CONGELADOS

Filete de merluza 400 grs Pescanova	301
Guisantes 400 grs Pescanova	99
Delicias de maíz 250 grs Pescanova	186
Gamba Langostinera Oliver	1610 kg
Cuerpos pequeños Oliver	936 kg
Merluza Oliver	315
Filete de merluza rosada Oliver	305

TEXTIL

AHORA EN HIPER MANACOR GRANDES
REBAJAS EN LA SECCION DE TEXTIL. VISTA A
TODA SU FAMILIA AL MAS BAJO PRECIO

Falda vaquera	600
Falda vaquera bordada	1200
Pantalón vaquero	1950
Pantalón vaquero pinzas	1500
Camisa caballero surtida	1500
Cazadora vaquera Ebro	1950
Cazadora vaquera Borreguillo	2500
Pantalón niño aplicación piel	1500
Chandai niño	950
Chandai caballero	1400
Deportivos Kelme	2950
Bota recia	1100
Zapatos piel niño	1975
Zapatilla señora	521
Zapatos vestir caballero	1775

BAZAR

Cafetera 12 servicios	2995
Picadora Moulinex	3990
Yogurtera Moulinex 7 vasos	1196
Afilador Philips	2216
Máquinas afeitár Philishave	5754

LES HORTALISSES

EL ALFALS EL GRAN OBLIDAT

El seu nom científic és "**Medicago sativa**". Fou introduït amb la invasió de Grècia per Dario, rei de Pèrsia.

Des del punt de vista de l'agricultura, el alfals és una marevella. En primer lloc té el mèrit d'afavorir les terres on es cultiva, perquè ben igual que altres lleguminoses forma el nitrògen de l'aire i el deposita en el terra, en forma assimilable pels vegetals. Aquesta funció no sols depen directament de la planta sinó també de les bactèries nitrificants que viuen en les seves arrels.

El alfals és una font important de calci que és un dels minerals que compleix la funció més àmplia en el organisme: formació de l'esquelet i dents, també intervé en diversos processos orgànics (per exemple el metabolisme neuromuscular).

Una de les fonts habituals del calci pels sers humans és la llet, amb la qual se'l troba en la proporció de 120 mgrs. per cada 100 grs. El alfals, en canvi, conté 393 mgrs. per cada 100 grs., es a dir, dues vegades més que la llet.

Dintre el metabolisme humà, el calci està en relació directa amb un altre destacat mineral, el fósfor. El percentatge de fósfor en el alfals és de 130 mgrs. per cada 100 grs..

Altres minerals que estan present en el alfals són el magnesi, el clor, silici, el alumini, el sofre, el sodi, i el potasi, tots els quals contribueixen en el benestar general.

VITAMINES

El alfals és especialment molt ric en VITAMINA A, C, B₁, B₂, i K. Altres vitamines que conté són la E, H i del grup B: B₃, B₆, B₁₀, B₁₂, i B₁₆. La VITAMINA A, contribueix en el organisme el bon estat de la pell i de les mucoses. També intervé en el procés de la visió essent molt útil per aquells que han de forçar la vista.

El alfals conté dues vegades més de calci que la llet. Aquesta hortalissa oblidada, és revitalitzant, desintoxica i protegeix de les infeccions.

Aquesta vitamina que és molt necessari en el temps del creixament, es troba en el alfals amb una concentració molt elevada (de 18.426 unitats per 100grs). Contrapassa en tres vegades el contingut dels espinacs (6.225 unitats per 100 grs.), que és una de les verdures que conté més VITAMINA A.

Respecte a la VITAMINA C, que la principal funció intervé en el bon estat dels capilars sanguinis, així com també en la formació dels ossos i dents i contribuint a reforçar les defenses orgàniques. És molt important saber que el alfals conté al voltant de tres vegades

més de VITAMINA C que els sucs de taronja i llimona.

El perjudici de que el alfals hagi estat emprat gairebé sempre com a farratge ha impedit sovint que no s'aprofitassin els seus saludables components.

Amb el alfals es pot preparar gran quantitat de plats: cremes, croquetes, truites, etc. Es donaria preferència a les fulles tendres de color més verd i que no hagin florit.

Una altra manera especialment saludable d'emprar el alfals, és la de germinar les llavors. Aquest germinat és molt nutritiu. Es pot afegir a les ensalades. Endemés dels germinats, es pot preparar amb les llavors del alfals una excel·lent infusió (una cullarada per litre d'aigua bullint), que begudes tres vegades al dia, és un remei beneficiós pels artrítics i reumàtics.

També es pot emprar les fulles del alfals per fer amb elles un tonificant suc.

Per tant, a qui convé el consum del alfals ?. Pel que hem exposat, a tots en general, ja que és revitalitzant, desintoxicant i protector front a les infeccions. Certs experiments han confirmat la seva utilitat preventiva davant l'arteriosclerosi i l'úlceres d'estómac que també ajuda a curar.

BARTOMEU
CATALÀ

L' AJUNTAMENT POT INGRESSAR 50 MILIONS PER LA RECONVERSIÓ DELS TERRENYS DE SANT MARTÍ

L' Ajuntament de Vilafranca de decidir-se a seguir la política urbanística d'altres municipis, especialment costers, en matèria de camps de golf, pot ingressar 50 milions de pessetes a la tresoreria municipal, a modo de plusvalia i per informar favorablement a la Comissió Provincial d' Urbanisme respecte a la declaració de "zona d'interès social" els terrenys de Sant Martí on s'ha de construir el futur camp de golf.

Aquests 50 milions no corresponen a cap tipus de contraprestació i un dels exemples més clars sobre el cobrament de plusvalies en casos de reconversió de

terrenys, és l' Ajuntament de Manacor que ingressarà 200 milions per a facilitar la construcció de quatre camps de golf en els propers mesos.

La nova Llei de Camps de Golf estableix que aquests han de tenir un mínim de 18 forats, cobrir 450 places turístiques i dos mil metres quadrats d'edificació complementària. El regadiu d'aquests camps esportius s'ha de realitzar emprant aigües residuals depurades. Aquesta darrera exigència pot haver duit als promotors a pensar que la contraprestació d'una depuradora pel poble, cobriria l' expedient formal de la

mateixa contraprestació i al mateix temps fer-se amb tota l'utilitat del sistema de depuració d'aigües, emprant-les per regar el camp de golf.

ARCA I GOB EN CONTRA DEL PROJECTE DE SANT MARTÍ

Per altra banda l'Associació per a la Revitalització del Casc Antic i el grup ecologista GOB, s'han manifestat contraris a la construcció de la zona turística a Sant Martí, per considerar que el palau perdrà la seva fragància arquitectònica i que l'impacte ambiental serà irreversible.

BAR EL CRUCIE

PRIMERES COMUNIONS

BATEIGS

ANIVERSARIS

DISSABTES I DIUMENGES OBERT

Especialitat en: Arròs brut.

Frit Mallorquí, LLengua,

Sopes, Porcella, Callos.

Ctra. Palma-Artá, km 41
Tel. 560073 Vilafranca

Onada de robatoris

Els robatoris han continuat essent tema diari a la nostra vila en aquestes darreres setmanes. Vilafranca, mai havia conegut una onada de robatoris tan grossa com la recentment soferta. La major part dels establiments de la carretera han estat l'objectiu dels lladres.

S'Estanc, en dues ocasions, Bar Paris, Bar El Cruce, Bar Sa Volta, Bar Can Pujol i algunes cases particulars han passat pel punt de mida d'una banda que actua impunement no sols a Vilafranca sinó també als pobles voltants

a la nostra vila. La Guàrdia Civil, sembla, s'ha vist impotent per actuar de forma efectiva. Un dels problemes en que topa aquesta és la manca de personal per dur la vigilància a Sant Joan i a Vilafranca.

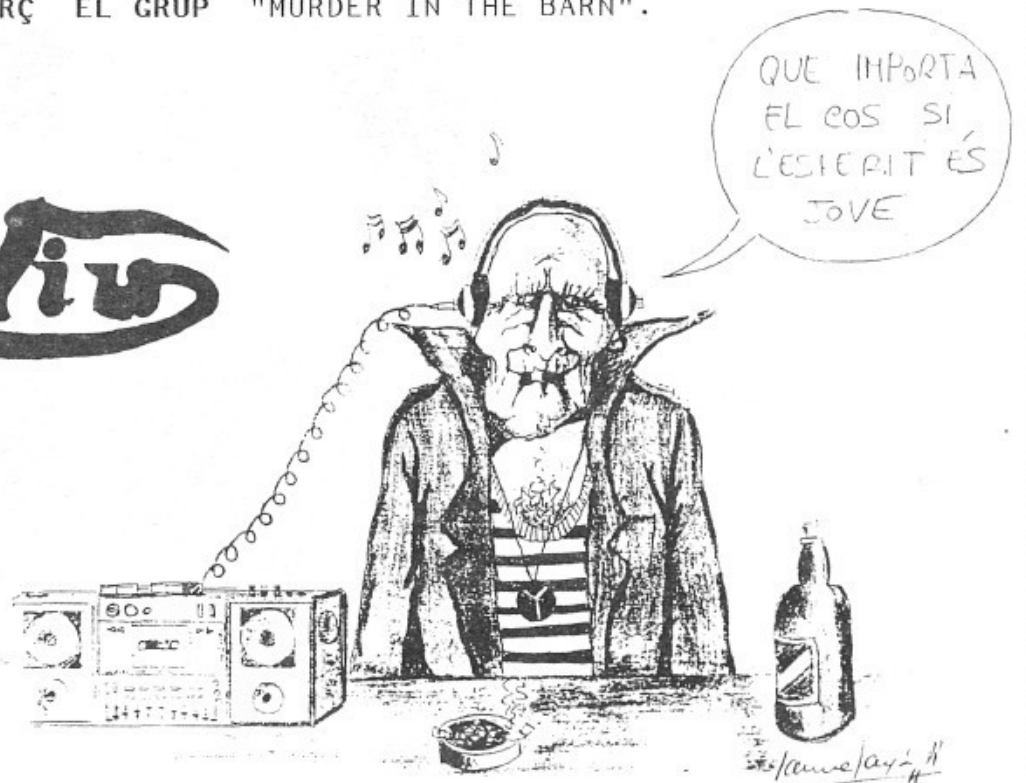
Davant la situació d'alarma el batle decidí el passat 2 de febrer fer públic un ban en el que sol·licitava la col·laboració ciutadana en el sentit d'organitzar un sistema de vigilància nocturna. Per a tal, demanava la inscripció de voluntaris majors de 18 anys que volguessin

participar en els torns. Bernat Garí publicà el ban sense informar a la Guàrdia Civil tot i quan la competència de la seguretat ciutadana els hi pertanya. En que la mesura presa pel batle és totalment populista, és també totalment il·legal per quan cap batle no pot a títol oficial emprendre cap acció que directa o indirectament pugui obstruir les tasques de les forces de seguretat, en aquest cas la Guàrdia Civil, que depenen de la Delegació del Govern.

M. Barceló

DIA 17 DE FEBRER ACTUACIÓ DEL GRUP "LOS MALDITOS"
DIA 3 DE MARÇ EL GRUP "MURDER IN THE BARN".

Es-Niu

Ninqué el recordarà enfadat. Ninqué haurà passat vora seu sense rebre la seva natural escomesa, el seu somriure. Qui no pot contar que el seu diàleg i la seva paraula era sincera i que parlant amb ell sempre hi havia qualque cosa per aprendre?. Quants bon consells i desitjos no restaran impregnats a les fulles del seu "Full". Quantes sanes paraules no hauran sortit del seu sempre ben esmentat "tinter"? Qui ens podrà descriure millor les velles barriades de la vila, o qui testimoniarà els bons quefers d'aquells personatges populars que un dia trepitjaren les bufarelles terres del nostre pla, del seu graner?. L'Amo En Tomeu fou un brull que espigà pam per damunt els demés. Aquest polític, articulista i historiador de la vila, es tingué que marxar sense dir "Adéu". Segurament que alguna revolta celestial, precisà de la intervenció. Però que no passi ànsia. Li "perdonarem" el que no pogués acomiadar-se.

BARTOMEU ESTRANY MORLÀ

Bartomeu Estrany neix a Vilafranca a començaments de la primavera del 1914, un 23 de març. Quantes coses no bollien per tot arreu del món en aquella data, a les portes de la primera guerra mundial. L'Amo En Tomeu era aleshores el segon fill del matrimoni de Pere Antoni Estrany i Maria Morlà. Més endavant, vuit germans més arrodonarien la llar.

De ben jove treballà al camp, essent llogat sempre a Ca'l Sen Panxeta. Ben prest es va interessar per la política. A les darreres eleccions democràtiques abans del cop d'estat del 36, es presentà i sortí elegit regidor pel grup Esquerra Republicana. En temps del Moviment, juntament amb Miquel Capó, aleshores secretari de l'Ajuntament, i Sebastià Sancho metge de la vila, fou presoner i després

processat. Mentre Capó i Sancho foren afusellats pels sublevats, Bartomeu Estrany es salvà de la pitjor condemna però arriba a passar més

de tres anys en presons i camps de concentració.

Als 26 anys es casà amb Francesca Sansó amb qui tendria un fill, Pere. Durant quatre

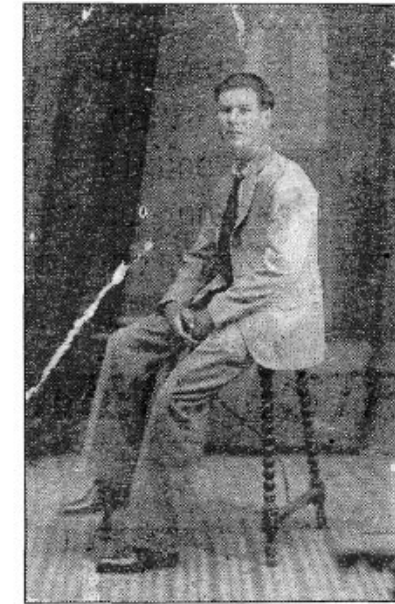
anys regentà el Cafè de Can Molí, situat davant - 5' Estany. Passada l'època del cafè, l'Amo En Tomeu Puil comprà un camió a mitges amb Guillem "Poloni" i passats uns quants anys es decidí per instal·lar un magatzem arran de la carretera. També en temps d'albercocs Bartomeu Estrany compaginava les tasques del magatzem amb les de capitanejar un sequer.

Els oficis d'estar cara el públic, cultivaren un home ple de simpatia, transigent, amable i d'un envejable talent per al diàleg. Malgrat a les seves inquietuts polítiques, els temps de dictadura condicionaven un forçat silenci envers a la seva sempre demostrada ideologia socialista.

Entrant a la transició democràtica, Bartomeu Estrany es converteix en el primer activista democrata a la nostra vila. Fou un dels promotors de la llista independent a les primeres eleccions municipals després de 40 anys de dictadura. A nivell d'eleccions generals encapçalà sempre l'opció del PSOE a Vilafranca.

Els nous aires democràtics obren el camí a grups de gent que cerquen el recobriment cultural. Bartomeu Estrany, ben rejuenit, s'apunta a les classes de l'Escola de Mallorca on es planteja la creació d'una revista local en la nostra llengua. És el neixament de Santa Bàrbara on l'Amo En Tomeu Puil es converteix en el seu primer i perpetu articulista, tractant temes passats i presents, de caire polític, social i també històric. Quasi setanta articles, componen un recull d'articles que realitzà aquesta revista el novembre passat, realitzant-

se quatre enquadernacions. Amb el títol "Amb els peus en terra" hem recollit els articles de Bartomeu Estrany, excel·lent col·lecció que recull l'experiència de viure el temps i tots els seus canvis en l'esdevenir de la vida de l'autor recentment desaparegut el passat 16 de gener.

Bartomeu Estrany amb els vuit anys de ferma col·laboració amb la premsa local ha instaurat la moda de "ser vilafranquer", un orgull que l'Amo En Tomeu portà sempre ben dintre seu. La seva admirable tasca fou la de transmetre l'esperit de viure la vida en plena convivència amb els demés, respectant per damunt de tot les idees de cadascú.

El mes de desembre passat li proposarem a l'Amo En Tomeu, fer-li una entrevista. Després de sortir d'una mica d'ensopegada l'Amo En Tomeu ens demanà que ho deixàssim fer per més envant. Emperò el darrer tren de la vida no volgué esperar.

Miquel Barceló.

Frases en el temps

"La política és una professió noble i creativa que ha de ser representada per ciutadans honests, amb decidit sentit de treball, convençuts de que la principal fórmula és esser respetuosos i tolerants amb tots els altres."

("La Política").

"Per refermar un sistema de llibertat seria de desitjar que les decisions de les democràcies fossin preses pels qui realment són els vertaders democrates. Això seria l'autèntic camí per acabar amb tota classe d'imperialisme i amb la violació dels drets humans."

("La Llibertat").

"És tan meravellosa la grandesa de la democràcia que no sols admet alabances, sinó que també permet que es pronuncii amb tota llibertat, aquells que la desprecien."

("Grandeses de la democràcia").

"No deixa de ser sorprenent que, persones que deim estimar tant la Vila, perdem el temps enaltint els nostres imaginaris valors i exposam públicament la misèria dels altres."

←

"El poble ha emprés el camí de la concòrdia i rebutja els qui només duen entre cella i cella l'afegir llenya al foc per espantar les bubotes que, creuen, voletejen al seu entorn."

"Es respira entre nosaltres un clima d'enteniment que ha fet possible aprendre a discrepar sense enfrontaments. Estam obligats a reconèixer que Vilafranca ha sabut superar resentiments i demostrar la seva maduresa política."

("A cadascú allò que es mereix").

"A pesar de la facultat de poder expressar l'opinió amb tota llibertat, convendria a l'hora de jutjar, fer-ho amb calma, no esser espinosos i emprar bons modals."

("La Crítica").

"No tenc per norma jutjar una persona per un sol fet, així que si surts de l'ombra, procuraré cultivar la nostra amistat per a què sigui duradora."

("La Crítica").

"Es necessari que sigui escoltada la veu d'aquesta desil.lusionada joventut que es resisteix a ser protagonista de qualsevol drama."

("La joventut preocupada").

"Es pretensió dels vertaders socialistes, fer possible que la política sigui el vehicle per acostar a les persones i no per allunyar-les."

"Quan enfora han quedat les il.lusions d'aquella sofrida joventut de la dècada dels 30 i 40, confiada que dels seus esforços sortiria un nou món, el qual crearia l'home lliure i feliç on seria possible la convivència entre tots".

("Promesa incomplida").

"Esperar acabar la jornada, és condició ineludible abans de jutjar".

("Saber esperar").

QUAN L'ALEGRIA ES PERD

No se sol esdevenir casi mai, però a vegades arriba així, que en manco de tres mesos es morin tres germans. Tres germans que amb moltes de coses eren efectivament ben "germans". Tots tres sabien donar sempre molta importància a les coses que eren del poble.

Intentaren sempre rompre amb les injustícies amb que es trobaren al llarg de la seva vida. Davant la injustícia solien respondre fent cas i no demostrar esser ofesos. Foren tres homes festosos. Va esser una llàstima no poguessin veure el cas que els hi feren en els seus funerals.

"Avui ja són molts els cristians, inclús catòlic practicants, que han descobert que socialisme i cristianisme estan identificats en la manera de pensar i que amb el propòsit d'aconseguir un món millor presisen d'un enteniment."

("Socialisme i Religió").

"Un dels grans mèrits dels vertaders demòcrates és aquest: saber perdonar".

("Comparança").

Aprofitaren sempre el seu bon natural, i per experiència una pot assegurar que és més alegre una família que creix que no una quan torna petita. Ma Mare solia dir; "De cada al.lot que arriba a la família, més alegria hi ha a la casa".

Sempre he estat una enamorada dels meus germans, m'agradava sentir-los xerrar i discutir, parlant amb ells sempre transmetien confiança. Record, ara, que quan nesqué En Francesc, En Tomeu que ja tenia 18 anys es va sentir l'home més feliç del món.

CATALINA ESTRANY.

BARTOMEU CATALÀ.

"Aquest home sempre que em veia em donava un caramel.lo", -em va dir l'escolanet després del funeral- i en aquell moment jo vaig anar recordant distints fets de l'Amo En Tomeu que reflexen una actitud de fons = obertura als joves i als nins... i quantes vegades em va dir; No veus Tomeu, que els joves d'avui són millors que els d'abans ?. I per això li agradava escoltar als joves i als estudiants. Ell creia en les possibilitats dels joves, i com valorava qualsevol fet que provengués d'ells !.

Una altra cosa que m'impresionava de l'Amo En Tomeu eren les seves ganes de saber. Record que fa molts d'anys, l'únic home de la vila que llegia "Triunfo" era ell. Tots recordam el paper que va jugar en la creació de l'Escola de Mallorquí i de la revista "Santa Bàrbara" i amb quina il·lusió anava a escola !. Volia aprendre a escriure en la nostra llengua, conèixer més la història i la cultura del nostre país. Quantes pàgines va omplir dels seus pensaments !, i com desitjava que li criticassin els seus escrits abans i després de sortir a la revista !.

No passava dia que prest o tard no llegís tot el que deia el diari. I li agradava el comentar-ho.

Si una de les formes de valorar la intel·lectualitat d'una persona és la capacitat de preguntar i escoltar jo vull dir que l'Amo En

Tomeu era un intel·lectual que va saber preguntar a qualsevol tipus de persona amb qui es trobava; homes de carrera i homes de camp. Amb uns i amb altres es trobava bé i no feia el ridícul. De tots aprenia i a tots podia ensenyar. Com passava de ràpid el temps parlant amb ell !.

Voldria comentar un altre aspecte seu. L'Amo En Tomeu va ser un home que tenia les seves idees sobre el

món i sobre el país. Per elles va sofrir des de molt jove i durant molts d'anys. Però mai no va renunciar a elles. I tampoc mai va esser un ressentit. El sofriment l'havia fet madurar i així ens trobarem amb un home pacífic i conciliador. Si durant anys va haver de callar, després va saber exposar el que pensava, però mai imposar-ho. Per ell les persones estaven més enllà que les idees.

BARTOMEU ESTRANY

En Tomeu Estrany i jo ens vàrem conèixer en circumstàncies ben poc alegres, però, d'altra banda, ben emotives. L'any, no record quin era. El motiu ?, la voluntat, per part d'un grup de gent, de retre homenatge a la memòria de Miquel Capó i Sebastià Sancho, afusellats en el cementiri de Palma el mes de gener del trenta-vuit. Aquell dia vaig saber que N'Estrany hauria pogut seguir el mateix camí. Va salvar la vida de miracle. M'ho contà aquell dia, en el cementiri, amb llàgrimes als ulls, amb llàgrimes d'home. Ens férem amics. I vos ben assegurat que, a partir d'aquell dia, parlàrem poques vegades de la guerra civil. En Tomeu era un home obert al món. Una persona plena d'esperança, convençuda que el sacrifici d'uns, serveix, de tant en tant, per fer un futur millor per a tots. Des de l'esceptisme dels anys noranta, no m'atreveixo a compartir plenament el seu tarannà, però alç la copa tot brindant per un futur ple d'homes com ell. Sempre que ens trobàvem repetiem la mateixa conversa. "I què trobes d'això ...?" em demanava. "I què trobes

d'això altre ...?", em tornava a demanar. Si les meves impressions no eren del tot optimistes -sempre referides al mapa polític- intentava treure'n el caire positiu. "És cert que no tot va com pertoca -em deia- però aquest país ha d'avançar a poc a poc, a poc a poc". Era, En Tomeu, un moderat radical. Un llaurador tenaç, de la consciència col·lectiva. Era socialista, però mai no va esser partidista. Estimava la cultura, fomentava el diàleg. La darrera vegada que ens trobàrem -amb motiu de la presentació del llibre de teatre de Jaume Sansó- em va estrènyer entre els seus braços, i em va dir: "Si fossis dona, m'hauria casat amb tu". M'estimava i l'estimava. Quan passí per Vilafranca, teniu per segur que hauré de fer un bon esforç per no plorar. He perdut un amic. I el poble, a més a més, un home de bé.

LLORENÇ CAPELLA.

TEMPS DE FORMATJAR

(Les ovelles poden munyir-se a sortida o a posta de sol).

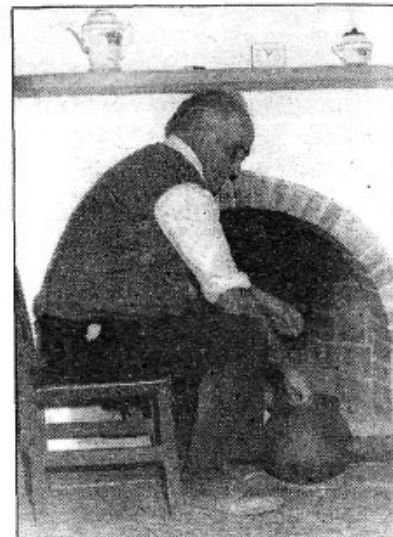
"L'amo En Tià treu sa llet
i sa madona es formatge,
i sa filla fa es viatge
quan tenen es brossat fet".

El sol comença a treure el nas per Llevant. La gelada provoca un oratgí de mil dimonis mentre, camí de Bonany, ens dirigim a un dels molts comellars del puig i on l'Amo En Tomeu "Calles" hi té la seva guarda. Hem quedat per seguir totes les passes de l'art de formatjar i la primera lògicament és la de munyir. Tot un punt de partida per seguir aquest cicle artesanal que gairebé a diari realitzen una bona part dels pastors.

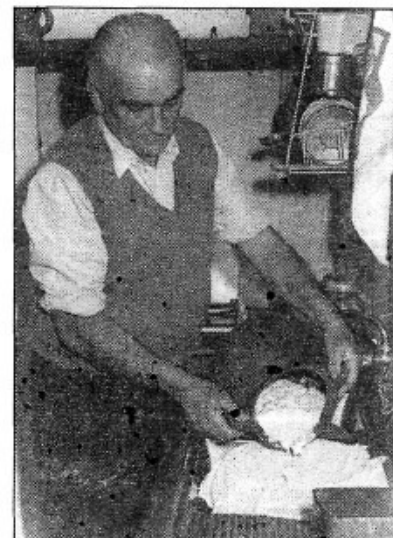
La manca de pastures ha possibilitat el que enguany les ovelles no portin tanta llet com els hiverns d'herba fresca i pluges freqüents.

Dins l'après, el que anomenam sestador, i també s'hi pot fer l'horabaixa, el pastor muny. Les mamelles de les ovelles són sucades i la llet es recollida dins la ferrada o poal. Cada ovel·la sol dur 1/4 de litre de llet. Per fer una peça de formatge de quilo es precisen de quatre litres de llet.

És essencial el que la llet quan sigui dipositada dins l'olla o caldera, segons els litres, tenguí la mateixa temperatura que quan surt de l'ovella. Per això es sol encalentir fins arribar als 37 o 38 graus. Per fer-la coagular, abans i ara encara s'empra la flor de la carxofera

(La llet i el qual es remenen dins una olla vora el foc.)

(Passades 3 o 4 hores surt el formatjó.)

d'espina o del card coler. La pellussa, un dia abans del formatjar es posa amb aigua i el mateix dia del formatjar es treu i es posa dins el morter per esser picada. Llavors una vegada passada pel fogasser serà un perfecte complement per a que es faci el formatjó. també es solia emprar per fer coagular la llet, la lletrada dels brots tendres de figuera. Ara el més ràpid i senzill és emprar el quall

(El formatjó es passa per un fogasser que el sucarà).

(cuajo). Llet i quall mesclat s'han de remanar en les dues direccions dins l'olla i llavors deixar reposar durant 4 o 5 hores i de la coagulació en sortirà el formatjó. Passat aquest temps, el formatjó es passat pel fogasser. La llet que surti sucada servirà més endavant per fer llet formatjada o brossat, mentre que el formatjó, ben sucad, sera col·locat dins un motlo metàl·lic que servirà per acabar de sucar el formatjó. Damunt el motlo es col·loca un pès que ben bé complirà la funció de premsa.

Transcorregudes unes 8 o 10 hores la peça de formatge tendre podrà ser tretta de dins el motlo i se li posarà un poc de sal. Si en canvi es vol fer formatge vell el procés haurà de continuar durant uns quantes dies més. Es posa tot un dia en aigua-sal i es col·loca damunt una post, on cada dia es va girant i torcant amb un pedaç humit. Quan la peça és un poc seca, s'ha d'untar cada dia o dos amb una mescla d'oli o saïm i una mica de vinagre a fi de que no s'arni, fins arribar a l'hora de dur-lo a la taula.

Emperò tornem al fogasser.

Fotos: Francesc Amengual

Deiem abans que del formatjó sucad en surt llet. Aquesta per fer-la servir com a llet formatjada bastarà posar-la al foc fins que comencin a sortir brosselles o gleves de llet. La llet formatjada mesclada amb sopes o bescuit és un menjar deliciós i molt nutritiu.

Per fer brossat, bastarà que la llet arribi a bullir, començant a pujar els quissos

o porcells, que són gleves més espesses de la llet triada. El brossat mesclat amb sucre es considera un menjar de reis.

El temps de formatjar sols durar des de passat Nadal fins a les primeres setmanes d'abril, depen de les pluges i per tant de les pastures que hi hagi.

Miquel Barceló

Mare Nostrum

ASSEGURANCES DE COTXES I VEHICLES EN GENERAL

RESPONSABILITAT CIVIL

ACCIDENTS PERSONALS

ROBATORIS

Agència a Vilafranca: MARIA GALMES

C. Bonany, 1. Telèf. 560253

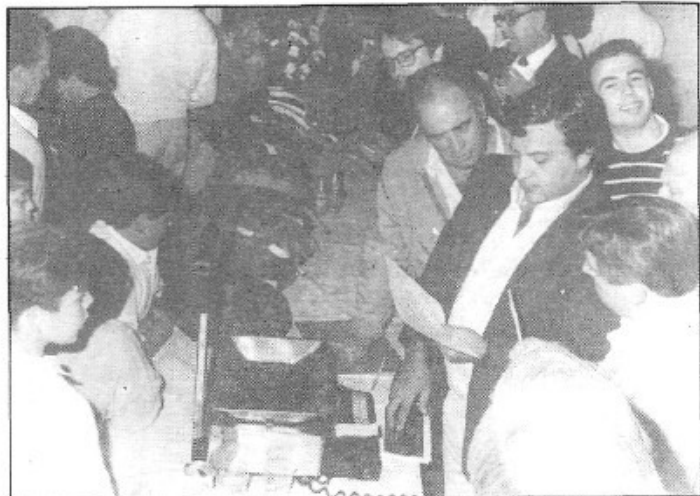
Al no poder accedir a la qualificació de "denominació d'origen"

Els melons de Vilafranca gaudiran de protecció qualitativa

El meló de Vilafranca es troba entre els productes que, a manca d'una legislació que els ampari, no poden accedir a la qualificació de "denominació d'origen". La Conselleria d'Agricultura està treballant actualment a l'esborrany d'un decret que ampari i reconegui la qualitat d'una llarga sèrie de productes mallorquins que avui estan lluny de qualsevol tipus de protecció oficial.

El distintiu "QC", i que significa "Qualitat controlada" suposarà una garantia al consumidor, com mentre el producte que porti aquest anagrama passa per diferents controls periòdics de qualitat. Com és sabut el meló és el màxim exponent representatiu de la nostra vila per tot arreu de Mallorca. La venda d'aquesta fruita, juntament amb moltes altres, a les nombroses tendes d'arran de la carretera és una clara mostra de la fama dels melons de Vilafranca.

El nostre terme municipal està considerat com el primer productor de melons de l'illa. Un ampli pla de terres de call vermell i la dedicació

tradicional amb el bon quefer dels pagesos, ho fan possible. Productors i venedors de melons a Vilafranca veuen amb bones perspectives el que en un proper futur l'anagrama "QC" pugui garantir la procedència dels melons, ja que d'aquesta manera els consumidors trobaran menys confusió al temps que es podrà potenciar més la fama del "Melons de Vilafranca".

El "Patronat Cultural" pendent d'una seu permanent

Un any després de que la majoria de grups culturals de Vilafranca decidissen agrupar-se en un Patronat Cultural, aquest no pot esser definitivament legalitzat mentre no s'aprovin els seus projectats estatuts. La manca d'una seu permanent és l'únic obstacle que obstrueix l'aprovació final dels estatuts d'un patronat que pensa agrupar a un mínim de dotze associacions culturals.

Una política municipal que des de temps enrera ha oblidat un mínim d'esment a l'àmbit de la cultura del poble, aleshores, també ha impossibilitat l'esforç precís per aconseguir un casal de cultura, vella aspiració en la que sembla s'han fet varies gestions en els darrers mesos. El Patronat Cultural està projectat per tombar les dificultats de legalització de la majoria de grups que han trobat amb el patronat un

punt de convergència per enfortir i rellançar culturalment la nostra vila.

Representants del gestat Patronat Cultural han demanat en diverses ocasions el que l'antiga rectoria pugui esser emprada com a seu de les associacions culturals de Vilafranca. El rector de la parròquia, Llorenç Galmés, s'ha negat, també en repetides ocasions, a que els amplis salons i cambres

de la vella rectoria es converteixin en cau i llar dels nombrosos grups culturals.

Mossèn Galmés amb aquesta postura intransigent ha assolit l'antipatia de la major part dels integrants de les associacions que reivindiquen la rectoria vella com un bé cultural de domini públic i no privat tal com defensa el rector de la parròquia.

Miquel Barceló

CRÒNIQUES DE VILAROBOS

1889

Vilarobos a 1889. Conten les cròniques que en aquells temps, la pacífica vila situada a la vora del torrent Bonaolor a la estat de Claveguera, a l'est de Texas, després de caigudes les primeres neus d'un cruu hivern, un estol de bandolers se encarregaven de "netejar" les cases de l'street principal, per on passaven les diligències. Els robatoris eren el pa de cada dia.

... Fins que un bon dia un grup de veinats cansats de que la cavalleria de Fort Tricorni no poguessin agafar a cap bandit, es llançaren al carrer en les nits següents, dirigits, això sí, pel sherif que reclutava a joves voluntaris a canvi d'un plat de siurons.

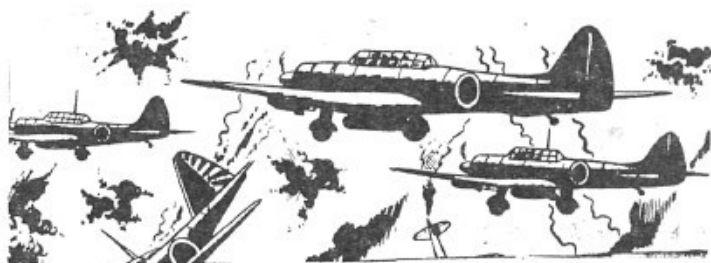
Això de que hagi perdut el cavall no m'ho crec, en que ho digui un californià. Per aquí no volem veure ni "petrers" ni forasters.

I una bona nit, un juniperiano de Califòrnia que passà casualment per aquella zona fou agafat per una patrulla.

El nou governador de l'estat informat pel comandant de Fort Tricorni sobre la situació, no se'n podia venir. El governador Garcias no pegava ull durant els vespres pensant amb la situació de Vilarobos.

Aquest sherif ja m'està tocant els "melons". Vaja quin seguidors que té el President Canya.

Finalment el governador de Claveguera i el sherif de Vilarobos s'entrevisten a la gruta de Toro Sentado. Arribaren a l'acord de retirar les patrulles a canvi de que Fort Tricorni tingués més personal. Els reforços tardaren 100 anys en arribar ... però arribaren.

GLOSES

BIEL MONTSERRAT

Totes ses masses fan mal
per jo n'hi ha que no,
un moment per pensar-ho
o que jo no pens igual.

Si vaig equivocat
o que jo pens al revés,
amb aixó de massa dotbers
ningú mai s'hi ha trobat.

Massa aviat no va bé
ni massa a poc a poc,
jo només dic lo que trob
no que jo ho sabí més bé.

Conduir a lo violent
importància na té poca,
és molt bo s'intermitent
posat a temps i quan toca.

Sa guerra més grossa que se fa
es pes carrer i sa carretera,
per alguns bo d'oblidar
i jo trob que de cap manera.

Crec que si es tràfic volgués
tot aniria un poc més bé,
menos multes per papers
i més pels qui no ho fan bé.

Es conductor menos noble
el volia recordar,
sortida i entrada de poble
a on es nins solen jugar.

Massa festes ses d'estiu
massa renou a deshora,
si es poc lo que dormiu
tendreu mal arribar enfora.

Millorar tampoc és massa
vos convit i me convit,
només sa gent es capaça
de fer lo que no ha dit.

Es sebre tampoc és massa
i aprendre mai és demés,
es sa fortuna més guapa
tan guapa com es dotbers.

JAUME NIGORRA

Agaf sa teva convidada
pels glosadors de la vila,
a darrera camamil.la
no hi farà mal sa paupada.

En haver dinat tots
podrem fer una xerrada,
acabant amb una glosada
per poder pegar quatre bots.

Si hi ha xampany en beuré
per anar més alegre,
i en arribar es vespre
per poder dormir més bé.

Glosadors animau-vos
per anar tots ben units,
i entre xistes i acudits
glosarem de dos en dos.

Glosadors i poetes
a la vila n'hi ha molts,
si no mos fessin escolts
podriem fer teresetes.

Aquesta no es sa darrera
i per fer un poc de memòria,
quedaran a sa història
pels qui venen a darrera.

De sa feina surt es profit
i jo dic que surt sa suor,
si s'arreglàs amb una cançó
el món seria més divertit.

An es poble per ventura
un nou club sortirà,
i això també seria
una altra part de cultura.

De res ja no s'espanta
un que ha fet es centenari,
a casa hi tenc un canari
que de vell ja no canta.

Jo Gabriel Montserrat
t'acabaré sa cançó,
amb so dinar i es fogueró
jo també hi vull part.

FRANCESC AMENGUAL ("Kiko")

Ell... ell va venir
a complir amb la seva feina,
i va tenir per eina
una hòstia i un tassó de vi.

Al principi, començava
fent reformes en el poble,
criticava molt el noble
perquè així ell pensava.

Reformava a dins la capella
i a defora també,
a la rectoria feu un bé
canviant la teulada vella.

Pensava amb els vellets
quan decidí arreglar s'explanada
que hi ha davant la casa sagrada
posant-hi uns bons banquetes.

Oh! i també als nins
els hi va fer cosa bona,
fent un parc just devora
on ells comencen els seus camins.

Les seves idees eren;
pau, justícia i llibertat
amor al desamparat
i dels pobres també n'era.

Ell sembrà una llavor franca
feta arbre després d'haver germinat,
i els seus fruits ens ha donat
dins el poble de Vilafranca.

Ell transformà tot un poble
fent ressorgir un nou ambient,
i molta, molta de gent,
des de llavors també critica al noble.

Ell era capellà i flastomava,
ell era capellà i bevia,
ell era capellà i predicava
tot lo que dins ell sentia.

Ell era un home generós,
ell era un home honra',
ell era un home amorós,
i per això serà sempre recordat.

NOTICIARI DE LA VILA

FRANCESC ESTRANY

El 23 de gener moria a la Clínica Mare Nostrum el camioner Francesc Estrany Morlà de 56 anys d'edat. L'infortuni d'aquest vilafranquer a l'accident del 18 de gener i que succeí en el quilòmetre 18 de la carretera Palma-Manacor el portà a ser la tercera víctima d'un accident en el que el presumpte culpable fugí de la manera més covard.

En Xesc "Puil" fou en tot moment un home de moltes amistats, ple de simpatia i de molta consideració entre els nombrosos companys d'ofici. La fatalitat del destí se'n dugué a una gran persona. Que descansi en pau.

DEDICAT AN EN FRANCESC

Tota sa família cova
un mal, que és mal de sofrir,
tot el poble, se'n sentí
de lo que vares sofrir
i que te costà es morir
en 6 dies d'estar en coma,
Tota Mallorca va venir
i més d'una hora va fer cola,
també que molt se'n sentí
que haguessis de morir així,
essent tan bona persona.

AMADOR FONT.

Ses coses venen així
a vegades venen depressa,
hi hagué 18 anys amb so néixer
i sols 8 dies per morir.

ANDREU BOVER.

DEFUNCIONS:

TOMEU ESTRANY MORLA, passava a millor vida dia 16 de gener als 74 anys.

FRANCESC ESTRANY MORLA, el 23 de gener ens deixava als 56 anys d'edat.

ISABEL MELIS PONT, partia a l'altre món dia 2 de febrer als 70 anys.

MIQUEL FEBRER JAUME, dia 8 de febrer passava a millor vida. Tenia 82 anys.

JOANA Mª SANSÓ MESTRE, ens deixava dia 13 de febrer als 88 anys.

DESCANSIN TOTS EN PAU.

DONANTS DE SANG

Dia 28 de febrer a l'Ajuntament hi haurà una unitat de la CREU ROJA per a que els qui vulguin donar sang ho puguin fer.

Club Automobilístic T.R. Vilafranca

El dissabte dia 5 del present mes de febrer fou presentant en el saló d'actes de l'Ajuntament de la vila la nova associació esportiva CLUB AUTOMOBILÍSTIC T.R. DE VILAFRANCA. Rafel Sansó, home que encapçalà la iniciativa, donà la benvinguda als nombrosos assistents que omplien el saló i agrai el suport al batle i a la ESCUDERIA T.R.

Bernat Garí intervingué dient que l'Ajuntament, el que vol és que els joves emprenguin iniciatives - d'aquest tipus i que llavors trobaran tot el suport que els hi pugui donar l'Ajuntament.

NAIXEMENTS:

JOAN ROIG FERRIOL, dia 25 de gener alegrava la llar dels seus pares JOAN I MARIA. Felicitats !.

MAGDALENA JAUME BAUSA, dia 8 de febrer omplia de felicitat als seus pares JOAN I MAGDALENA. Felicitats !.

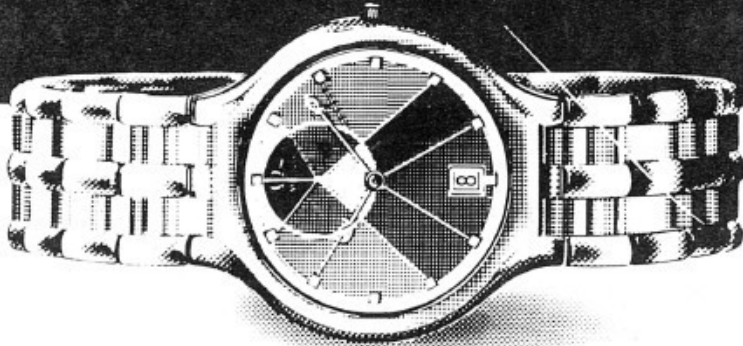
FRANCESC AMENGUAL BAUSA, - dia 12 de febrer arribava a aquest món omplint de goig a XESC I MARGALIDA. Felicitats!.

DARRERA HORA

Com haureu vist a la secció de naixements, aquesta vila té el goig de comptar amb un altre FRANCESC AMENGUAL. Es tracta logicament de XESC AMENGUAL Jr. fill del president d'aquesta revista. L'equip de tancament de redacció, del present número feia ja unes setmanes que estava amb la mosca darrera l'orella, finalment arribà el "mascllet" que tant desitjava la parella XESC I MARGALIDA.

Ω
OMEGA

Momentos estelares

EL SOL. SÍMBOLO DE LA PLENITUD
ETERNAMENTE RENOVADA DE LA VIDA.
LOS SÍMBOLOS DE OMEGA. PARA LOS DOS.

AGENTE OFICIAL

Joyería **Fermin**

MANACOR - PORTO CRISTO - CALA MILLOR